ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО У ВЧИНЕННІ ВБИВСТВА З ОСОБЛИВОЮ ЖОРСТОКІСТЮ

ІСАГОВА Н. М. - аспірантка кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-9603-6010

УДК 343.985.7

DOI: https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.43

Стаття присвячена дослідженню організаційно-тактичних засад проведення допиту підозрюваного у вчиненні вбивства з особливою жорстокістю.

На підставі системного аналізу наукової криміналістичної літератури та матеріалів слідчо-судової практики розслідування злочинів досліджуваного виду, зроблено висновок про те, що вибір тактики допиту підозрюваного залежить від психологічного контакту, що складається між слідчим та допитуваним підозрюваним, черговістю допиту (первинний, наступний) та ситуацією допиту (безконфліктна, конфліктна).

Важливими аспектами створення належного психологічного контакту є психологічне налаштування слідчого на проведення допиту особи, яка підозрюється у вчиненні злочину особливої тяжкості – вбивства з особливою жорстокістю, а також зовнішні умови допиту – час, місце тощо.

Запропонований організаційно-тактичний комплекс допиту підозрюваного у вбивстві з особливою жорстокістю, який не протидіє розслідуванню та не чинить опору на допиті (дає правдиві показання, добросовісно помиляється тощо). Запропонований поділ первинного допиту на етапи, зроблені пропозиції щодо змісту повторних допитів.

Запропоновані алгоритми організаційних заходів й тактичних прийомів допиту підозрюваного у досліджуваній категорії кримінальних проваджень, що створює конфліктну слідчу ситуацію допиту (дає неправдиві показання, створює хибне алібі, симулює психічне захворювання тощо). Запропоновані прийоми психологічного впливу на допитуваного в ситуаціях різної його поведінки на допиті.

З'ясовано, що є поєднання тактичних прийомів у різних комбінаціях, тобто завчасно сплановані тактичні комбінації (зміна предмету допиту, відхід від логічної послідовності перебігу подій до вчинення злочину та після, використання доказів, які раніше не пред'являлися допитуваному, перехід від постановки запитань до викладення слідчим картини злочину тощо). Такі тактичні комбінації вимагають постійного переключення уваги допитуваного, створюють умови для видачі прихованої інформації, призводить до повідомлення суперечливих даних, позбавляє можливості дотримуватися однієї стратегії протидії розслідуванню та вирішенню задач допиту зокрема.

Ключові слова: досудове розслідування, вбивство з особливою жорстокістю, слідча (розшукова) дія, допит, підозрюваний, організація і тактика допиту, тактичний прийом, тактична комбінація, типова ситуація допиту, психологічний контакт на допиті

Постановка проблеми

Ефективне виконання завдань кримінального провадження, швидке, повне та неупереджене досудове розслідування будь-якого кримінального правопорушення є неможливим без використання організаційно-тактичного арсеналу кри-

міналістичних засобів. В повній мірі це стосується й розслідування резонансних злочинів, якими є вбивства, вчинені з особливою жорстокістю.

Без сумніву, завданням будь-якої слідчої (розшукової) дії є отримання фактичних даних про подію кримінального правопорушення. В більшості випадків, за виключенням перебування під час вчинення злочину в вираженому (патологічний афект, присмерковий стан тощо) або інших специфічних фізіологічних станах (тяжкого алкогольного, наркотичного сп'яніння), підозрюваний є джерелом найбільш повної інформації про вчинений ним злочин. Саме показання підозрюваного можуть містити у собі фактичні дані, які не можуть бути отримані в інший спосіб. Саме тому, а також з огляду на наявність в методиці розслідування злочинів такого обов'язкового елементу, як організаційно-тактичні аспекти провадження типових слідчих (розшукових) дій, що проводяться в ході розслідування, вважаємо, що організація і тактика допиту підозрюваної особи заслуговує особливої уваги в межах нашого дослідження.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій

Тактика допиту поставала предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців, зокрема, В. П. Бахіна, В. К. Весельського, А. Ф. Волобуєва, М. В. Даньшина, В. А. Журавля, О. Н. Колесніченка, В. О. Коновалової, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, В. О. Малярової, М. А. Погорецького, В. Д. Пчолкіна, Д. Б. Сергєєвої, В. М. Стратонова, Р. Л. Степанюка, В. В. Тіщенка, Л. Д. Удалової, С. С. Чернявського, В. М. Шевчука, В. В. Шендрика, В. Ю. Шепітька, В. Б. Щура та інших фахівців, та є досить розробленою у криміналістиці. Проте, особливості допиту підозрюваного у вчинені вбивств з особливою жорстокістю у криміналістичній науці не досліджувалися.

Метою статті є дослідити тактико-криміналістичні особливості допитів підозрюваного в ході розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю та визначити найбільш ефективні організаційно-тактичні засади їх підготовки і проведення.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати

Насамперед слід зазначити, що допит підозрюваного є слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться в усіх кримінальних провадженнях, де особа, що вчинила кримінальне правопорушення, встановлена і притягнена до кримінальної відповідальності. Процесуальні аспекти проведення допиту підозрюваного у досудовому розслідуванні регламентовано ст. ст. 223-227, та ін. статтями КПК України.

Разом з тим, допит – це не просто спілкування та фіксація показань, що повідомляються допитуваною особою слідчому за певними процесуальними правилами. Насамперед це складна, багатозадачна слідча (розшукова) дія, що вимагає від слідчого володіння ним тактикою допиту, всією системою спеціальних прийомів і методів, розроблених з метою підвищення його ефективності. Уміння слідчого тактично правильно і ефективно провести допит здатне дати слідству відчутне просування вперед, чого не можуть дати інші слідчі (розшукові) дії й навіть їх комплекс. За належного тактичного уміння допит видається найбільш простим і, що є важливим на першочерговому етапі розслідування, швидким способом одержання криміналістично-значущої інформації [1, с. 171,].

Водночас, на думку професорки Л. Д. Удалової, уміння слідчого розбиратися в психології людей, володіти і аналізувати їх поведінку, володіти тактичними прийомами логіко-психологічного впливу, правильно інтерпретувати показання в процесі допиту з метою встановлення їх справжності, достовірності, повноти, визначення позицій допитуваного, все це далеко не повний перелік необхідних вимог для проведення допиту в якості способу отримання вербальної інформації [2, с. 177].

Допиту особи як правило передує кропітка підготовча робота слідчого, яка

включає в себе комплекс організацій організаційних заходів. Під час допиту особи слідчим також одночасно можуть застосуватися як організаційні заходи [3, с. 15,], так і відповідні тактичні прийоми [4, с. 15,].

У навчальній літературі зазначається, що вибір тактики допиту залежить від: а) ситуації допиту (первинний, повторний, наявність психологічного контакту тощо); б) процесуального становища допитуваного і рівня його зацікавленості в результатах розслідування; в) особливостей допитуваної особи (вік, характер, рівень правової поінформованості, наявність злочинного досвіду тощо) [5].

На наш погляд, вибір тактики допиту підозрюваного насамперед залежить від виду допиту за черговістю його проведення (первинний чи повторний) та слідчої ситуації допиту, яка складається безпосередньо під час допиту. З приводу інших вищезазначених критеріїв обрання тактики допиту зазначимо наступне.

Психологічний контакт під час допиту не є сталою величиною, яку можна, так би мовити, визначити на початку допиту й керуватися ним для обрання відповідної тактики. Встановлення психологічного контакту – це створення відповідної атмосфери та встановлення сприятливих відносин між слідчим і допитуваним, що стає чинником професійно-психологічного впливу на допитуваного і сприяє вирішенню завдань допиту [6, с. 203]. Емоційний фон впливу формується з перших хвилин спілкування слідчого з будь-яким учасником розслідування. Тому успіх цього спілкування, а й відповідно, вирішення завдань, які стоять перед слідчим, в значній мірі залежать від рівня психологічного контакту, досягнутого з особою, з якою доведеться працювати [7, с. 25].

На наш погляд, насамперед слідчий здійснює прогнозування особливостей майбутнього допиту, прогнозування поведінки підозрюваного, особливостей встановленого у майбутньому допиті психологічного контакту. Як правило, здійснюючи таке прогнозування, слідчий спирається на інформацію про майбутнього допитуваного підозрюваного із отриманих та вивчених матеріалів кримінального провадження, або із власного уявлення про окремі дані підозрюваного, якщо він особисто проводив слідчі (розшукові) дії (огляди, допит свідків та ін.) або здійснював розслідування в цілому. Наприклад, слідчий може прогнозувати психологічний контакт допиту, зважаючи на відомий йому вік особи підозрюваного, рівень освіти, наявність злочинного досвіду, можливі мотиви вбивства, наявність співучасників.

Важливим аспектом є психологічне налаштування слідчого на спілкування з допитуваним, що передбачає акцент на свої професійні якості, стриманість та коректність у спілкуванні. Важливим є розуміння слідчим свого суб'єктивного ставлення до вчиненого підозрюваним злочину, співчуття до потерпілого, розуміння інших, можливо, наявних емоцій і відчуттів з приводу злочину та особи підозрюваного, але відокремлення їх від свого професійного контексту.

Важливим кроком для формування психологічного контакту є створення зовнішніх умов проведення майбутнього допиту, а саме вибір часу і місця його проведення. При обранні часу слідчий має керуватися вищезазначеними положеннями КПК України та враховувати можливості захисника прибути в обраний слідчим час на місце проведення допиту.

Що стосується місця, то якщо це місце проведення досудового розслідування, то воно має бути підготовленим, а саме встановлені засоби відео фіксації або звукозапису допиту, якщо це кабінет слідчого, то інші працівники мають бути відсутніми за робочим місцем та попередженими про недоцільність приходу. Навіть ситуація, у якій присутній сторонній слідчий, що не здійснює допит, а, наприклад, працює на своєму робочому місці за персональним комп'ютером, порушує психологічний контакт діади "слідчий – допитуваний підозрюваний". Якщо орган досудового розслідування має спеціально обладнані кімнати для допитів, то краще користуватися саме ними.

Перші зовнішні комунікативні прояви є важливими як для встановлення психологічного контакту, як і для тактики допиту в цілому. Якщо слідчий має бути стриманим, професійним, не проявляти та не керуватися власними емоціями, наприклад, огиди, агресії, презирства, а інколи й співчуття до підозрюваного, тобто залишатися емоційно нейтральним та здійснювати комунікацію з підозрюваним з метою вирішення задач допиту й досудового розслідування в цілому, то підозрюваний може проявляти на допиті більший емоційний спектр, що необхідно враховувати та використовувати.

Так, на початку допиту, як правило, підозрюваний знаходиться в стані напруженості, хвилювання, страху або тривоги, що видно за вербальними та невербальними ознаками. Відповідаючи на перші запитання анкетного характеру (демографічні дані, освіта, сімейний стан та інші), можна помітити ознаки, що свідчать про такі емоційні стани. Це тремтіння голосу, плутання у відповідях на запитання, відведення погляду в сторону або вниз, згорблена постава тулуба, вимушена мімічка, скутість жестів, перебирання пальцями, прохання дати води або запалити та ін. При цьому слідчий повинен триматися спокійно, в міру доброзичливо, достатньо твердо. Ефективним психологічним прийомом може бути бесіда або декілька уточнюючих запитань на сторонню тему, наприклад: "Як давно ви палите?", "Чим ви захоплюватися в шкільні чи юнацькі роки?", "У мене був знайомий А., що закінчив цей інститут, можливо ви його знаєте?" та подібні.

Підозрювані на допиті можуть скаржитися на погане самопочуття і дійсно мати фізіологічні та психологічні ознаки алкогольної або наркотичної залежності, абстинентний синдром тощо. В окремих випадках доцільним є огляд допитуваного лікарем з метою об'єктивного обстеження стану допитуваного і вирішення питання про доцільність його допиту.

Часто підозрювані займають іншу позицію на початку допиту, ведуть себе зухвало, демонструючи слідчому свою обізнаність у сфері своїх прав, звертаються до слідчого з презирством, на "ти", висувають якісь вимоги тощо. Невербальні прояви тіла і міміки у цьому випадку інші – підозрюваний ніби "захоплює" простір навколо себе, вальяжно сидить на стільці, широко розставляючи ноги, застосовує "широкі" жести руками, кладе пачку з сигаретами на стіл слідчого подалі від себе тощо. Слідчий має бути стриманим, не вступати в провокаційні діалоги, утримувати візуальний контакт. Ефективним психологічним прийомом є нагадування підозрюваному суті пред'явленої йому підозри, санкцію статті, що передбачає злочин, у вчиненні якого він підозрюється, нагадування про безперервну відеофіксацію ходу і результатів допиту. Вважаємо, що відеозапис, який хоч і здійснюється відповідно до положень КПК України як додатковий спосіб фіксації, є найбільш інформативним засобом фіксації з огляду фіксації не лише змісту показань, що надаються, але й невербальних проявів підозрюваного, які слідчий може в моменті допиту упустити.

Згодом протокол допиту і відеозапис його ходу можуть бути оглянути як слідчим особисто, так і направлені на судову експертизу достовірності отриманих показань за невербальними проявами [8, 9].

Проведений нами системний аналіз матеріалів судово-слідчої практики, а саме протоколів допитів підозрюваних, що здійснювалися на стадії досудового розслідування, а також опитування слідчих, що здійснювали розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю, дають підстави для висновку, що проведення близько 80 % допитів не становили для слідчих суттєвих складнощів, проходили у безконфліктних ситуаціях допиту. На наш погляд, що ґрунтується на вивчених матеріалах кримінальних проваджень та частково збігається з баченням опитаних нами слідчих, цьому сприяли наступні фактори: злочин вчинений в умовах очевидності, допитуваний потерпілий не бачить сенсу здійснювати протидію розслідуванню, у тому числі, під час допиту; слідчий має на момент допиту значну кількість переконливих доказів винуватості підозрюваного

у вчиненні вбивства з особливою жорстокістю, після пред'явлення яких підозрюваний не бачить сенсу давати неправдиві показання; підозрюваний зловживає алкогольними напоями, наркотичними засобами, веде антисоціальний спосіб життя, тому не має значних розумових здібностей та кмітливості для формулювання неправдивих показань, які б не спростовувались простими тактичними прийомами, побудованими на законах логіки; підозрюваний розуміє своє становище і обирає тактику співробітництва зі слідчим з метою врахування цього аспекту суддею під час призначення йому покарання; підозрюваний під впливом психологічних прийомів допиту розкаюється у вчиненому, можливо лише короткостроково, але дає правдиві показання.

Як правило, тактика первинного допиту таких підозрюваних полягає у пропозиції викласти всі відомі обставини про вчинений ними злочин у формі вільної розповіді. У більшості випадків така розповідь не є великою за обсягом, часто підозрювані зосереджуються на попередніх стосунках із особою потерпілого, негативно її характеризують, пояснюють мотиви вчинення вбивства. Не зважаючи на те, що така розповідь є малоінформативною для слідчого та в подальшому потребує великої кількості уточнюючих та інших запитань, варто надавати підозрюваному можливість її викласти. По-перше, як зазначають фахівці у сфері криміналістики й криміналістичної тактики зокрема [10, 11], про окремі обставини вчиненого злочину слідчий може не мати уявлення і він не поставить підозрюваному про них питання. По-друге, вільна розповідь підозрюваного, як правило, є цілісним оповіданням про подію, у той час як слідчий може мати розрізнену, фрагментарну інформацію про окремі її елементи. При цьому слідчий має задавати її граничні межі, тобто запропонувати розповісти про першу зустріч підозрюваного й потерпілого, або запропонувати розповісти про перебіг подій в житті підозрюваного від ранку дня вчинення злочину. Так само, якщо підозрюваний зупиняє розповідь одразу після вчинення ним вбивства, слідчий має запропонувати розповісти про те, що він робив далі, маршрут його пересування, кого зустрічав, до кого звертався, з ким мав розмову та т.ін.

Другий етап допиту полягає у максимальній деталізації показань, наданих у формі вільної розповіді, з тим, щоб усунути прогалини в показаннях про перебіг кримінальної події, виявити суперечності між показаннями та інформацією, отриманою з інших джерел, виявити їх причини та за можливості, їх усунути. Для цього слідчий задає значну кількість уточнюючих, деталізуючих запитань, типу "Опишіть в якому одязі була потерпіла", "На якій зупинці ви вийшли?", які при цьому мають бути відкритими. Якщо підозрюваний заявляє, що не пам'ятає окремих деталей події, яка сталася, доцільно спробувати ставити альтернативні питання закритого типу, на кшталт, "Потерпіла була одягнена в сукню чи, можливо, у спідницю, чи у брюки, джинси?", "Автомобіль був темного кольору чи світлого?" Якщо підозрюваний має труднощі у відповідях, доцільним є поставити ці питання на іншому (повторному) допиті з тим, щоб не отримати недостовірну відповідь за для скорішого завершення допиту чи певної його частини.

Варто зауважити, що у випадках, коли підозрюваний дає показання, зі змісту яких можна припустити, що в момент злочину він знаходився в стані сильного алкогольного чи наркотичного сп'яніння, в інших межових патологічних станах, його показання, не зважаючи на їх нереальність чи фантазійність, слід ретельно, бажано дослівно фіксувати з тим, щоб в подальшому питання про дійсність чи симуляцію психічного захворювання або, наприклад, сумеречного стану, було вирішене відповідними фахівцями в ході проведення судових експертиз.

Більш складним є допит підозрюваних, що не схильні до системного вживання заборонених речовин та не вживають алкогольні напої на постійній основі, мають критичне мислення, середню або вищу освіту, певний соціальний статус. Такі підозрювані співпрацюють із захисниками, продумують, у якій частині підозри мо-

жуть із нею не погоджуватися, щоб, якщо і нести кримінальну відповідальність, то за злочин меншої тяжкості, ніж вбивство вчинене з особливою жорстокістю. Так, вони висувають на допитах свої версії події, яка сталася – самогубство, нещасний випадок, перевищення меж необхідної оборони, нанесення тілесних ушкоджень, вбивство без обтяжуючих обставин тощо. Такі допити здійснюються у конфліктних слідчих ситуаціях (давання неправдивих показань, заявлення хибного алібі, обмова іншої особи) або підозрюваний взагалі обирає тактику відмовлятися від давання показань з метою не зашкодити собі.

До допитів підозрюваного, який займає таку позицію, що призводить до конфліктної слідчої ситуації допиту слідчому слід ретельно готуватися. Насамперед підготовка до допиту має полягати у ретельному ознайомленні із усіма процесуальними документами, що містяться у кримінальному провадженні, особливо у випадках, якщо слідчий, що готується до проведення допиту, сам у попередніх слідчих (розшукових) діях не приймав участі. Інформація, отримана під час вивчення цих документів використовується слідчим для застосування такого тактичного прийому, як *демонстрація допитуваному уявлення про обізнаність слідчого щодо обставин і мотиву вбивства*. Застосовуючи цей тактичний прийом, слідчий створює умови для зміни зайнятої позиції, оскільки давання неправдивих показань вбачається допитуваним підозрюваним неефективним способом захисту та недоцільним у цілому.

Ретельно вивчена інформація із матеріалів кримінального провадження дозволяє слідчому використовувати тактичний прийом *пред'явлення доказів,* які можуть надаватися підозрюваному під час допиту в натурному вигляді (завчасно підготовлені копії процесуальних документів – протоколів оглядів, допитів, висновків експерта тощо) або слідчий під час допиту може усно зазначити про їх зміст, у випадках, коли, наприклад, вважає не доцільним до закінчення досудового розслідування розкривати джерело отриманих фактичних даних.

Достатньо ефективними тактичними прийомами допиту підозрюваних у конфліктних слідчих ситуаціях, пов'язаних із даванням неправдивих показань, заявлення хибного алібі тощо є *зміна темпу проведення допиту* в бік уповільнення й максимальної деталізації відповідей допитуваного та в бік пришвидшення темпу постановки запитань, що вимагає від підозрюваного швидких відповідей та не дає часу для їх продумування. Такий тактичний прийом сприяє випадковим промовкам, тобто видачі інформації, яку підозрюваний збирався приховати.

Слід зауважити, що для людей, схильних до афективних реакцій психіки, з відповідними психологічними акцентуаціями, витримати допит, що проводиться в уповільненому темпі, з великою кількістю уточнюючих запитань, може бути достатньо складно, оскільки викликає значне внутрішнє напруження, що потребує психоемоційного розряджання. Останнє може мати зовнішній прояв у раптовому спалаху агресії, крику, лайці, погрозах, вимогах завершити допит негайно, а також даванні правдивих показань щодо всього предмету допиту або промовки з приводу окремих його обставин.

Ефективними під час допиту підозрюваного, який дає неправдиві показання є поєднання тактичних прийомів у різних комбінаціях, тобто завчасно сплановані тактичні комбінації. Їх сутність може полягати у зміні предмету допиту, відходу від логічної послідовності перебігу подій до вчинення злочину та після, у використанні доказів, які раніше не пред'являлися допитуваному, перехід від постановки запитань до викладення слідчим картини злочину тощо. Такі тактичні комбінації вимагають постійного переключення уваги допитуваного, створюють умови для видачі інформації, яку підозрюваний хотів приховати через брак часу на обдумування взаємозв'язку та логіки стратегії слідчого, призводить до повідомлення суперечливих даних, позбавляє можливості дотримуватися однієї стратегії протидії розслідуванню та вирішенню задач допиту зокрема. Мета слідчого при використан-

ні цього прийому не просто спроба «зловити» особу, яка протидіє розслідуванню, на неточності і застереженнях, а створити обстановку, яка переконує його в марності спроб ввести слідство в оману, і на цій основі отримати доказову інформацію про розслідувану подію [12, с. 161-162].

Висновки

Встановлено, що проведення близько 80% допитів підозрюваних у вчиненні вбивств з особливою жорстокістю не становили для слідчих суттєвих складнощів, проходили у безконфліктних ситуаціях допиту. Виокремлена низка факторів, які сприяють таким ситуаціям, зокрема, злочин вчинений в умовах очевидності, допитуваний потерпілий не бачить сенсу здійснювати протидію розслідуванню, у тому числі, під час допиту; наявність на момент допиту значної кількості доказів винуватості підозрюваного; підозрюваний зловживає алкогольними напоями, наркотичними засобами, веде антисоціальний спосіб життя, тому не має значних розумових здібностей та кмітливості для формулювання неправдивих показань тощо.

Для допитів у конфліктних слідчих ситуаціях (давання неправдивих показань, заявлення хибного алібі, обмова іншої особи та ін.) запропонована низка тактичних прийомів допиту, розкрита їх сутність та мета застосування.

Література

1. Александренко О. В. Організація та особливості тактики допиту у кримінальних провадженнях про серійні вбивства. *Актуальні проблеми досудового розслідування*: зб. тез доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 2015. С. 171-173.

2. Удалова Л. Д. Вербальная информация в уголовном процессе Украины: монография. Киев: Вид. ПАЛИВОДА, 2006. 324 с.

3. Погорецький М., Сергєєва Д. Щодо визначення поняття "організація" у криміналістичній науці та його співвідношення із криміналістичною тактикою. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 93. С. 14-17.

4. Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Криміналістична тактика: щодо визначення поняття.*Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2012. № 1 (5): URL : http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12pmasvp.pdf (дата звернення: 2.10.2024)

5. Фондова лекція з навчальної дисципліни «Криміналістика». Національна академія внутрішніх справ. МВС України. С. 25 https://www.naiau.kiev.ua/files/kafedru/ksm/doput.doc (дата звернення: 2.10.2024)/

6. Єфімов М.М. Особливості встановлення психологічного контакту при проведенні допиту під час розслідування злочинів проти моральності. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. №1 С. 200-204.

7. Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти): Монографія. Київ: НВТ „Правник". НАВСУ, 1999. 126 с.

8. Шаповалов В.А. Методы психологической оценки достоверности сообщаемой информации : методическое пособие. Киев : Освита Украины, 2016. 168 с.;

9. Шаповалов В. О. Методика визначення психологічних ознак достовірності/недостовірності показань у юридичній практиці: методичний посібник. К.: Кафедра, 2012. 92 с.

10. Маркусь В.О. Криміналістика. Курс лекцій : Навч. посіб. – Київ : Кондор, 2007. 558 с.

11. Розслідування окремих видів злочинів: навч. посібник / Бишевець О.В., Погорецький М. А., Сергєєва Д.Б. та ін.; за ред. М. А. Погорецького та Д. Б. Сергєєвої. Київ : Алерта, 2015. 536 с.

12. Бахин В. П. Криминалистика. Проблемы и мнения (1962–2002). Киев, 2002. 268 с.

SUMMARY

The article is devoted to the study of the organizational and tactical principles of the interrogation of a suspect in the commission of murder with particular cruelty.

On the basis of a systematic analysis of scientific forensic literature and materials of investigative and judicial practice of investigating crimes of the investigated type, it was concluded that the choice of tactics for questioning a suspect depends on the psychological contact between the investigator and the suspect being questioned, the order of questioning (primary, subsequent) and the situation interrogation (non-conflict, conflict).

Important aspects of creating a proper psychological contact are the psychological adjustment of the investigator for the interrogation of a person suspected of committing a particularly serious crime - murder with particular cruelty, as well as the external conditions of the interrogation - time, place, etc.

The proposed organizational and tactical complex of interrogation of a suspect in murder with particular cruelty, which does not oppose the investigation and does not resist the interrogation (gives truthful testimony, makes a mistake in good faith, etc.). The proposed division of the initial interrogation into stages, proposals were made regarding the content of repeated interrogations.

Algorithms of organizational measures and tactical methods of interrogation of a suspect in the investigated category of criminal proceedings, which creates a conflicting investigative situation of interrogation (giving false testimony, creating a false alibi, simulating mental illness, etc.) are proposed. Proposed methods of psychological influence on the interrogated in situations of different behavior during the interrogation.

It was found that there is a combination of tactical techniques in various combinations, that is, tactical combinations planned in advance (changing the subject of the interrogation, departure from the logical sequence of the course of events before and after the commission of the crime, use of evidence that was not previously presented to the interrogated, transition from asking questions before presenting the picture of the crime to the investigators, etc.). Such tactical combinations require constant switching of the interrogated's attention, create conditions for the release of hidden information, lead to the reporting of contradictory data, and deprive the possibility of following a single strategy of countering the investigation and solving the interrogation tasks in particular.

Key words: pre-trial investigation, murder with particular cruelty, investigative (search) action, interrogation, suspect, organization and tactics of interrogation, tactical technique, tactical combination, typical situation of interrogation, psychological contact during interrogation